

Sygn. akt IV KK 211/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Dariusz Świecki (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Anna Kuras

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie skazanego **P. B.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 czerwca 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S.

z dnia 25 maja 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. ustalił, że P. B. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejscowy Wydział Kamy z siedzibą w S.
z dnia 23.12.2013 r. w sprawie sygn. akt VII K 661/13 za czyn z art. 207 § 1 k.k.,
- na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania

na okres próby 4 lat, zobowiązano skazanego do powstrzymywania się od kontaktowania z pokrzywdzonym, orzeczono dozór kuratora,

2. Sądu Rejonowego w S. z dnia 20.11.2014 r. w sprawie sygn. akt VII K 204/14 za czyn z art. 207 § 1 k.k., zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 09.06.2015 roku w sprawie sygn. akt IX Ka 528/15 - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaliczono na poczet kary okres zatrzymania od dnia 06.04.2014 r. do 29.04.2014 r., w dniu 01.09.2016 r. wykonano karę pozbawienia wolności,
3. Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15 za czyn z art. 222 § 1 k.k., art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 226 § 1 k.k., art. 190 § 1 k.k. - na karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat, zasądzone zadośćuczynienie na rzecz dwóch pokrzywdzonych po 500 złotych na każdego.

Wyrokiem łącznym z dnia 25 maja 2017 r., Sąd Rejonowy w S. orzekł w następujący sposób:

- „I. na mocy art. 85 § 2 k.k. i art. 572 k.p.k. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20.02.2015 r. o zmianie Kodeksu Karnego oraz niektórych innych ustaw umarza postępowanie o wydanie wyroku łącznego co do skazanego P. B., w zakresie wyroku skazującego Sądu Rejonowego w S. z dnia 20.11.2014 r. w sprawie sygn. akt VII K 204/14,
- II. na podstawie art. 575 § 1 k.k. rozłącza karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata z wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15 zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 03.06.2016 r. w sprawie sygn. akt IX Ka 523/16 i na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20.02.2015 r. o zmianie Kodeksu Karnego oraz niektórych innych ustaw łączy i na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20.02.2015 r. o zmianie Kodeksu Karnego oraz niektórych innych ustaw łączy:
 - karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat z wyroku Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejskowy Wydział Kamy z siedzibą w S. z dnia 23.12.2013 r. w sprawie sygn. akt VII 661/13

- karę 3 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15
- karę 3 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15
- karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15

orzekając wobec skazanego P. B. karę łączną 1 (jednego) roku i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności

III. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. i art. 89 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. warunkowo zawiesza wykonanie kary łącznej orzeczonej w pkt II wyroku łącznego na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata,

IV. na mocy art. 73 § 1 k.k. w zw. z art. 90 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzeka wobec skazanego P. B. w okresie próby dozór kuratora sądowego,

V. w pozostałym zakresie wyroki objęte wyrokiem łącznym podlegają odrębnemu wykonaniu,

VI. na mocy art. 624 § 1 k.p.k. zwalnia skazanego P. B. w całości z kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa”.

Powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 2 czerwca 2017 r. bez zaskarżenia.

Od prawomocnego wyroku z kasacją wystąpił Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości na niekorzyść skazanego. Skarżący zarzucił w niej:

rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 4 § 1 k.k., przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż w zakresie podstaw do połączenia kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w S., sygn. VII K 661/16 i Sądu Rejonowego w S. o sygn. II K 330/15, zastosowanie mają przepisy o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku, zaś w zakresie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, zastosowanie, jako względniejsze, mają przepisy w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku, co doprowadziło do wadliwego

zastosowania w jednym orzeczeniu dwóch różnych stanów prawnych i w konsekwencji skutkowało rażąco i mającą istotny wpływ na treść orzeczenia obrazą przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 89 § 1 k.k., polegającą na warunkowym zawieszeniu wykonania kary łącznej roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, podczas gdy wskazany przepis prawa materialnego, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku, dopuszcza taką możliwość tylko w odniesieniu do kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym roku.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Rację należy przyznać skarżącemu, że Sąd Rejonowy wadliwie zinterpretował przepis art. 4 § 1 k.k. i zastosował przepisy dotyczące orzekania kary łącznej w wyroku łącznym zarówno w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r., jak i po tej dacie. Sąd ten w zakresie podstaw łączenia kar pozbawienia wolności zastosował bowiem przepisy o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r., zaś w zakresie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, jako względniejsze, przepisy w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. Powyższe postąpienie skutkowało obrazą art. 89 § 1 k.k., polegającą na warunkowym zawieszeniu wykonania kary łącznej roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, podczas gdy wskazany przepis w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. dopuszczał taką możliwość jedynie w odniesieniu do kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym roku.

Przed przystąpieniem do dalszych rozważań zauważyć trzeba, że dwa wydane względem P. B. wyroki skazujące, a to: Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejskowy Wydział Karny z siedzibą w S. z dnia 23.12.2013 r. (VII K 661/13) i Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejskowy Wydział Karny z siedzibą w S. (a nie jak podano w wyroku łącznym Sądu Rejonowego w S. – uwaga SN) z dnia 20.11.2014 r. (VII K 204/14) uprawomocniły się przed dniem 30 czerwca 2015 r., zaś trzeci – Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. (II K 330/15), już po tej

dacie. Zadaniem, przed którym stanął Sąd Rejonowy prowadzący postępowanie karne w przedmiocie wydania wyroku łącznego, było zatem dokonanie wyboru właściwej ustawy w zakresie orzekania o karze łącznej, a następnie zastosowania całokształtu regulacji z tym związanych. Przypomnieć trzeba, że art. 19 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396) przewiduje, że przepisów dotyczących łączenia w brzmieniu nadanym tą ustawą (a więc tych, które obowiązują od dnia 1 lipca 2015 r.) nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (czyli 1 lipca 2015 r.), chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Wobec uprawomocnienia się jednego z wyroków skazujących po dniu 1 lipca 2015 r., wskazany art. 19 ust. 1 cyt. ustawy nie miał w tej sprawie zastosowania. Sąd Rejonowy winien więc rozważyć, która ustawa, czyli w istocie które przepisy regulujące kwestię łączenia kar, obowiązujące do dnia 30 czerwca 2015 r., czy też od dnia 1 lipca 2015 r. są względniejsze dla skazanego, gdy chodzi o całokształt unormowań.

Wprawdzie uzasadnienie wyroku łącznego Sądu Rejonowego nie zostało w rozpatrywanej sprawie sporządzone, to jednak analiza zawartych w tym orzeczeniu rozstrzygnięć wskazuje, że Sąd ten w pkt I umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie skazania P. B. wyrokiem z dnia 20.11.2014 r. (VII K 204/14) w oparciu o przepisy dotyczące kary łącznej obowiązujące od dnia 1 lipca 2015 r. W podstawie tego rozstrzygnięcia powołał się bowiem na przepis art. 85 § 2 k.k., obowiązujący właśnie od dnia 1 lipca 2015 r. Co istotniejsze jednak, wskazane umorzenie postępowania w przywołanym zakresie – jak należy przyjmować - wynikało z tego, że kara pozbawienia wolności wymierzona tym wyrokiem została już wykonana w całości. Stosownie więc do treści art. 85 § 2 k.k. nie mogła ona już stanowić podstawy wymiaru kary łącznej.

Wątpliwości co do zastosowania regulacji obowiązujących przed czy od dnia 1 lipca 2015 r. w zakresie kary łącznej budzi rozstrzygnięcie z pkt II wyroku łącznego. Wszak z jednej strony Sąd Rejonowy w jego podstawie przywołał art. 85 § 2 k.k. z drugiej zaś rozwiązał karę łączną orzeczoną w wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. w sprawie sygn. akt II K 330/15 zmienionego wyrokiem

Sądu Okręgowego w K. z dnia 03.06.2016 r. w sprawie o sygn. akt IX Ka 523/16 oraz za podstawę wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym przyjął trzy kary jednostkowe pozbawienia wolności, a to: 3 miesiące, 3 miesiące i 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzone owym wyrokiem. Obowiązujące od dnia 1 lipca 2015 r. przepisy nie zezwalają na rozwiązanie kary łącznej (por. art. 86 § 4 k.k.), odmiennie niż to było na gruncie poprzedniego brzmienia art. 86 k.k., stosownie do którego to przepisu przeważało stanowisko, że orzekając o karze łącznej w wyroku łącznym sąd bierze pod uwagę wszystkie kary jednostkowe wymierzone za poszczególne przestępstwa, nie zaś kary łączne, które podlegają rozwiązaniu. Obecnie zaś podstawą wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym jest kara łączna wymierzona w wyroku skazującym. Rozwiązanie omawianej kary łącznej nakazuje zatem przyjmować, że Sąd Rejonowy stosował w tym zakresie przepisy obowiązujące do dnia 30 czerwca 2015 r.

Wreszcie w rozstrzygnięciu zawartym w pkt III wyroku łącznego Sąd Rejonowy zastosował przepisy dotyczące łączenia kar w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., w tym wycinku niewątpliwie „względniejsze” dla skazanego, które zezwalały na warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat. Zgodnie zaś z obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. art. 89 § 1 k.k. w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania – a tego rodzaju sytuację rozważał w rozpatrywanej sprawie Sąd Rejonowy - sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym roku. Wymierzenie kary łącznej w wymiarze roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności wykluczało zatem w powyższym stanie prawnym warunkowe zawieszenie jej wykonania.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że Sąd Rejonowy dokonał błędnej wykładni art. 4 § 1 k.k. poprzez przyjęcie, że dopuszczalne jest oparcie rozstrzygnięć zawartych w jednym wyroku łącznym na podstawie dwóch różnych stanów prawnych, obydwu w określonym zakresie „względniejszych” dla skazanego. Treść art. 4 § 1 k.k. nie daje jednak podstaw do przyjętej w wyroku łącznym interpretacji. Sąd orzekający nie jest uprawniony wybierać poszczególne elementy

różnych regulacji korzystniejsze dla skazanego. Względność ustaw w rozumieniu art. 4 § 1 k.k. powinna być bowiem oceniana poprzez całościowe (zbiorcze) porównanie wszystkich rozwiązań dotyczących orzekania w wyroku łącznym kary łącznej w obydwu stanach prawnych. Porównanie to dotyczy więc sytuacji prawnej skazanego wynikającej z tych dwóch stanów prawnych, a nie poszczególnych regulacji dotyczących określonych kwestii, a uregulowanych odrębnie w tych dwóch rozbieżnych stanach prawnych. Jeżeli sąd wybierze - jako względniejszy dla skazanego - jeden reżim prawny, to powinien konsekwentnie zastosować jego regulacje w całości do wszystkich rozstrzygnięć (kwestii) zawartych w wyroku łącznym. W konsekwencji Sąd Rejonowy nie był uprawniony z jednej strony umorzyć postępowanie w przedmiocie wydania wyroku co do skazanego z uwagi na wykonanie kary pozbawienia wolności w oparciu o regulację obowiązującą od dnia 1 lipca 2015 r. (pkt I wyroku łącznego) i zarazem rozwiązać karę łączną orzeczoną jednym z wyroków jednostkowych z połączeniem następnie wszystkich kar pozbawienia wolności w karę łączną (pkt II wyroku) oraz orzec o warunkowym zawieszeniu wykonania wymierzonej kary łącznej (pkt III wyroku) - w oparciu o poprzednio obowiązujące przepisy.

Dlatego tego stwierdzić trzeba, że Sąd Rejonowy dopuścił się rażącego naruszenia przepisów wskazanych w kasacji. Zastosowanie przez ten Sąd instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej, przy uprzednim wymierzeniu kary łącznej w wysokości roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, wchodziło w rachubę jedynie wówczas, gdy po całościowym porównaniu ustaw nowej i starej, to stara ustawa okazałaby się „w całości” względniejsza dla skazanego.

W tej sytuacji rażące naruszenie prawa jakiego dopuścił się Sąd Rejonowy skutkuje w oczywisty sposób tym, że treść wyroku łącznego jest wadliwa. Dlatego też Sąd Najwyższy zobligowany był do uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S.

W postępowaniu ponownym Sąd Rejonowy będzie miał na uwadze, że w orzecznictwie przyjmuje się zasadnie, że upływ okresu próby kary warunkowo zawieszanej powoduje, iż nie podlegają już łączeniu kary, których wykonanie zawieszono (zob. wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2012 r., III KK 248/12, niepubl.).

Zauważyć w tym kontekście trzeba, że wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 10.02.2016 r. (II K 330/15), zmienionym następnie wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 3.06.2016 r. (IX Ka 523/16) P. B. wymierzono karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat, który upłynął z dniem 3 czerwca 2019 r. Oznacza to, że przy rozważaniu łączenia kar w wyroku Sąd Rejonowy uwzględnić winien jedynie kary orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w X. VII Zamiejskowy Wydział Karny z siedzibą w S. z dnia 23.12.2013 r. (VII K 661/13) oraz z dnia 20.11.2014 r. (VII K 204/14). Zauważyć w tym miejscu trzeba, że Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku łącznym nie dostrzegł, że zarządzono wykonanie kary roku pozbawienia wolności orzeczonej pierwszym z tych wyroków (k. 205 i 224 akt o sygn. VII K 661/13). Uwzględniając przy tym treść przywołanego wcześniej art. 19 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, zastosowanie znajdą przepisy obowiązujące do dnia 30 czerwca 2015 r., jako że obydwa przywołane wyroki uprawomocniły się przed dniem 1 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy rozważy więc możliwość połączenia kar orzeczonych tymi wyrokami na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów, pamiętając przy tym, że dla ewentualnego połączenia kar, ich ewentualne wykonanie na gruncie tych przepisów nie będzie miało znaczenia.

Z tych wszystkich względów orzeczono, jak w wyroku.